

STORTINGET

Representantforslag 123 S

(2018–2019)

fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Mona Fagerås og Karin Andersen

Dokument 8:123 S (2018–2019)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Mona Fagerås og Karin Andersen om kulturskolen for alle

Til Stortinget

Bakgrunn

Regjeringen har varslet en stortingsmelding om barne- og ungdomskultur innen 2020 og at denne også skal omfatte kulturskolen, dette til tross for at et enstemmig storting juni i 2017 instruerte regjeringen om å legge fram en egen stortingsmelding om en styrket kulturskole for fremtiden, jf. vedtak nr. 897 (2016–2017). Forslagsstillerne vil med dette representantforslaget forsikre seg om at regjeringen legger fram en melding der kulturskolen vies den plassen den fortjener, og at det ikke skal herske noe tvil om at kulturskolens plass og status som eget, selvstendig skoleslag skal ligge til grunn for arbeidet. Målet må være å skape et likeverdig kulturskoletilbud av høy kvalitet der alle barn kan delta, uavhengig av bosted og foreldrenes økonomi, samt styrke kulturskolens rolle som et lokalt ressurscenter og en samarbeidende aktør i grunnopplæringen og kulturlivet i den enkelte kommune.

Kulturskolen – et eget skoleslag

På samme vis som resten av utdanningssektoren skal kulturskolen både utdanne og danne. Kulturskolen skal bidra til at barn og unge skal få utvikle sine talenter og kan nå sitt læringspotensial – nettopp derfor er kulturskolen ikke bare et hvilket som helst fritidstilbud, men et eget skoleslag med lærerkrefter med formell fag-

utdanning så vel som høy realkompetanse. Noen barn vil bli kulturutøvere – enten på hobbybasis eller kanskje også som profesjonell kunstner/kulturarbeider. Å kunne oppleve gleden ved kunst og kultur (være mottaker) trenger også å læres.

Ekspertgruppen for kunst og kultur i opplæringen viser i sin rapport «Det muliges kunst» (2014) til at de ikke støtter Kulturutredningen 2014 (NOU 2013:4) sitt forslag om å flytte ansvaret for kulturskolene fra Kunnskapsdepartementet til Kulturdepartementet, med de lovendringene det vil kreve. De argumenterer for å styrke kulturskolen som skole og utvikle synergier og samarbeid mellom opplæringstilbudene. Forslagsstillerne mener derfor det er viktig at kulturskolen er, og fortsatt skal være, hjemlet i opplæringsloven, og at kunnskapsministeren har det konstitusjonelle ansvaret. For å sikre at barn får et likeverdig og godt tilbud uavhengig av hvor i landet de bor eller hvilken bakgrunn de har, må det forskriftsfestes en nasjonal rammeplan for innhold og kvalitet.

Derfor mener forslagsstillerne at følgende tiltak bør inngå i regjeringens melding om kulturskolen:

- Å ivareta og utvikle kulturskolen som et eget skoleslag og som en del av det norske utdanningssystemet.
- En styrket opplæringslov der det utarbeides nasjonale kvalitetskrav som sikrer et likeverdig og inkluderende kulturskoletilbud, der både mangfold og talentutvikling ivaretas.

En kulturskole for alle

Det norske samfunnet består av mange ulike befolkningsgrupper, og det er stor variasjon i kulturelle uttrykk. Kulturskolen bør gjenspeile mangfoldet gjennom

et bredt sammensatt tilbud i opplæringen, både når det gjelder undervisning, formidling og skapende virksomhet. Det grunnleggende i mangfold er at alle er forskjellige. Mangfold er summen av oss alle, og arbeidet for et mangfoldig samfunn handler først og fremst om arbeid for likeverd. Å lykkes med et konstruktivt og fungerende mangfoldig samfunn handler om å etablere gode og likeverdige møter der alle får bidra. Kulturskolen er en perfekt arena for dette likeverdige mangfolds-prinsippet, fordi mestringen foregår uavhengig av språkferdigheter, og fordi kunsten som mestningsarena bringer med seg en ekstra symboldimensjon: røtter og identitet. Dette handler om en dypere anerkjennelse – en anerkjennelse av hele mennesket og dette spesielle menneskets fortid, fremtid, relevans og kompetanse. Dessuten kommer mange barn med innvandrerbakgrunn fra kulturer der sang og dans har mye større plass enn i nordmenns hverdag. Dette representerer mye kompetanse og mange muligheter.

I en tid hvor forskjellene øker, er det ekstra viktig at kulturskolen ikke bare skal være for de barna som allerede har funnet sitt talent eller har foreldre som har råd til å betale. Samtidig er kulturskolen det viktige og riktige førstetrinnet i talentopplæring og der framtidens enere innen kunst og kultur får ta sine første utdannelsessteg på veien mot et liv som profesjonell skapende eller utøvende kunstner.

Ved å være en del av barn og unges oppvekstmiljø har kulturskolen en unik posisjon til å gi alle barn like gode muligheter til å lære, lykkes og trives, uavhengig av bakgrunn og klasse. Når man ser på rekrutteringsgrunnlaget til kulturskolen i dag, er det grunn til å være bekymret for at en går glipp av mange potensielle kulturbærere- og utøvere. En dyr kulturskole med et smalt tilbud fører til at mange barn ikke får hjelp til å utvikle sin kulturelle interesse eller oppdage sine talent. For at alle barn skal gis like gode muligheter for å oppleve glede i møte med kunst og kultur, til å utvikle sin kulturelle interesse og til å oppdage, bruke og utvikle sine talent, må det settes rammer for størrelsen på foreldrebetalingen og utvikles moderasjonsordninger som gjør det mulig for alle barn å delta.

Forslagsstillerne vi viser til Kulturskolerådets strategi (2020) og mener regjeringens kommende melding om kulturskolen må inneholde forslag som støtter opp under dette målet:

«Det skal gjennomføres et kulturskoleløft slik at alle barn som ønsker det får et kulturskoletilbud av god kvalitet til en rimelig pris. Dette skal sikres ved statlige stimuleringsmidler og en solid kommuneøkonomi. Utviklingen av et mer omfattende kulturskoletilbud i tilknytning til SFO/skole skal utredes. Det skal være rom for ulik lokal organisering av kulturskolen. Det skal legges til rette for synliggjøring av kulturskolen og for talentutvikling.»

Forslagsstillerne mener derfor at følgende tiltak bør inngå i regjeringens melding om kulturskolen:

- Sørg for at alle barn og unge gis like gode muligheter til å delta i en inkluderende kulturskole, helt uavhengig av foreldrenes økonomi eller hvor i landet de bor.
- Innføre en maksprisordning i kulturskolen, for eksempel slik den tidligere var knyttet til den statlige andelen av finanseringen av kulturskolen.
- Utarbeide en strategi som også omhandler en opptrappingsplan for hvordan kulturskolen kan være en attraktiv og tilgjengelig møteplass og et kulturelt senter i barn og unges oppvekstmiljø.
- Gjeninnføre en gratis og frivillig kulturskoletime for barn på 1.–4. trinn.

Finansiering

Forslagsstillerne er opptatt av at kulturskolen har gode rammevilkår. Gjennom et forutsigbart finansieringssystem og andre stimulerings- og tilskuddsordninger skal barn og unge over hele landet sikres et likeverdig og mangfoldig kulturskoletilbud med høy kvalitet. Det bør avsettes søkbare stimuleringsmidler for kommunene for utvikling av lokale modeller som ivaretar alle barns rett til et kulturskoletilbud, uavhengig av personlig økonomi. Tiltaket kan ses i sammenheng med kulturskolens breddeprogram innenfor «Rammeplan for kulturskolen» for å sikre en varig satsing.

Fritidserklæringen som kommunene, frivilligheten og staten signerte 7. juni 2016, sier at alle barn, uavhengig av foreldrenes sosiale og økonomiske situasjon, skal få mulighet til å delta i én organisert fritidsaktivitet. Forslagsstillerne er kjent med at dette ikke alltid fungerer etter intensjonen. Noen av utfordringene det pekes på, er manglende samarbeid, manglende koordinering av midler til offentlig virksomhet (skole, kulturskole, SFO/AKS, DKS) og ekstern finansiering gjennom tippemidler og Frifond. Økonomiske ressurser innenfor og utenfor det offentlige må avklares. Eksempelvis bør det være mulig for frivilligheten å søke om og motta økonomisk støtte til sin virksomhet selv om den samarbeider tett med skole og kulturskole.

Forslagsstillerne mener derfor at følgende tiltak bør inngå i regjeringens melding om kulturskolen:

- Sikre kulturskolen gode og forutsigbare rammevilkår gjennom en opptrappingsplan for den statlige finanseringen og stimuleringsmidler, slik at barn og unge over hele landet sikres et likeverdig kulturskoletilbud med høy kvalitet.
- Se på finansieringsmodeller for samordning, administrasjon og drift av offentlig og frivillig virksomhet.

Kulturskolen en ressurs for skole og SFO/AKS

Et systematisk samarbeid mellom kulturskolen, skolen og skolefritidsordningen er et viktig bidrag for å skape en mer praktisk, variert og helhetlig skoledag for elevene. Mange kommuner har dessuten valgt å samordne deler av kulturskoletilbudet med SFO-tilbudet, eller å legge kulturskoletilbudet i tilknytning til skoledagen og etter at den obligatoriske undervisningen er avsluttet. Endringer i yrkesdeltakelse, arbeidsliv og familiestruktur har gjort en slik samordning ønskelig og praktisk for mange.

Ludvigsenutvalgets rapport (NOU 2015:8) anbefaler at de praktiske og estetiske fagene i skolen må styrkes, og at grunnopplæringen må gi elevene erfaringer med og muligheter for utvikling innenfor et bredt spekter av fagområder, enten de skal over i høyere utdanning eller ut i et yrke. Et bidrag til å styrke kompetansen i estetiske fag i grunnskolen kan være å benytte den kompetansen som kommunenes kulturskolelærere innehar. En kulturskolelærer har typisk bakgrunn fra eget kunstoffag og egen kunstfaglig utdanning.

Læreplanverket for grunnskolen appellerer til et samarbeid mellom grunnskolene og kulturskolen i fagene musikk og kunst og håndverk. Dette har mange positive aspekter: Man får flere høykompetente musikklærere og kunst- og håndverkslærere i grunnskolen, og samarbeidet mellom kulturskole og grunnskole blir bedre og tettere. Kulturskolelærerne har ofte også tett kontakt med det lokale kulturlivet og kan være et «kulturelt lim» i lokalsamfunnet. Dette vil igjen kunne bidra til at kulturskolelærerne kan få større stillinger – gjerne fulltidsstillinger – og at det blir en større helhet i den kulturelle og musikalske opplæringen.

For å styrke samarbeidet og bedre kunne styrke kulturskolens rolle som ressurs for skolen og skolefritidsordningen mener forslagsstillerne det må legges bedre til rette for å inneha kombinerte stillinger i skole, skolefritidsordning og kulturskole – ikke bare i enkeltprosjekter, men der kulturskolens kompetanse kan utgjøre et tilskudd til og styrke skolens øvrige pedagogisk personale. Foruten å være god arbeidsgiverpolitikk vil tilbud om kombinerte stillinger og mulighet for fulltidsstilling være et godt virkemiddel for å rekruttere ansatte med kunst- og kulturfaglig kompetanse til kommunen.

Derfor mener forslagsstillerne at følgende tiltak bør inngå i regjeringenes melding om kulturskolen:

- Legge til rette for et systematisk og gjensidig samarbeid mellom kulturskolen, skolen og skolefritidsordningen, og på den måten bidra til en mer praktisk og variert skoledag for elevene.
- Innføre kompetansekrav for undervisning i praktisk og estetiske fag.
- Sørge for at skole, kulturskole og skolefritidsordning har nok kompetente ansatte og lærere som har

spiss- og breddekompetanse i kunst- og kulturfagene, og legge til rette for at disse kan kombinere jobb i skole, kulturskole og skolefritidsordning med det å være profesjonell utøver.

Kulturskolen – et kultursenter i barn og unges oppvekstmiljø

Det er stor variasjon mellom kommunene i hvordan de har satset på sine kulturskoler, både når det gjelder i form av midler og innhold. I en del kommuner har kulturskolen fått en sentral rolle som lokalt ressurscenter for opplæringen av barn og unge innenfor kunst og kultur. For å kunne fylle denne rollen er det avgjørende at kulturskolen samarbeider bredt i lokalmiljøet. Her ligger det klare utviklingsmuligheter i svært mange kommuner.

Gjennom å styrke og utvikle kulturskolens to ben, kultur og skole, kan den bidra til å skape et inkluderende kulturliv i barn og unges nærmiljø og være en ressurs som styrker det lokale kulturlivet og vise versa. Som et bindeledd mellom skole/skolefritid og fritid kan kulturskolen bidra til å styrke frivilligheten og kulturlivet i lokalmiljøet, men disse kan også bidra med sine ressurser inn i kulturskolen. Et godt og systematisk samarbeid mellom kulturskolen og kulturlivet i lokalmiljøet vil være en vinn-vinn-situasjon. Forslagsstillerne vil vise til Kulturskolerådets rammeplan for kulturskolen pkt. 2.3 Samarbeid om elevens læring, der det står at:

«Kulturskolen har et særlig ansvar for samarbeid med skoleverket, korps, kor, lag, foreninger og frivillige og profesjonelle kunst- og kulturorganisasjoner.»

De to skoleslagene er offentlig finansiert og har et eget grunnlag for samarbeid. Forslagsstillerne vil også understreke viktigheten av at det legges til rette for mer forpliktende samarbeid mellom skoleslagene og etablerte nettverk for relevante ressurspersoner lokalt. Samarbeid mellom offentlig virksomhet og frivillighet utløser mange muligheter, men også noen utfordringer. Et nettverk sikrer i høyere grad forutsigbarhet og varighet. Dette kan blant annet realiseres ved å etablere et samordningsorgan – et kulturforum – med representanter for alle de tre aktørene (skoleverk, kulturskole, frivillighet). Lokale nøkkelpersoner med ulike roller og nettverk utgjør en stor ressurs og kan utgjøre en sterk allianse om de samarbeider. Skoleeiers kulturkontakt bør være representert. Kulturforummodellen ivaretar verdi-full lokal kompetanse og sikrer dialog og samhandling mellom formelle og uformelle aktører.

I møte mellom skolens mer formelle opplæringsmandat og «den frie kunsten» må det skapes tillit og respekt for hverandres roller, kompetanse og oppdrag. Gjennom et likeverdig samarbeid kan man skape nye muligheter og bidra til et kulturskoletilbud av høy kva-

litet innen både talentutviklingen og som et breddetilbud.

Følgende forslag mener forslagsstillerne bør inngå i regjeringenes melding om kulturskolen:

- Styrke kulturskolens rolle som bidragsyter til kulturlivet gjennom å gi opplæring i og fremme forståelse og interesse for kunst og kultur i lokalmiljøet.
- Legge til rette for et godt og likeverdig samarbeid mellom kulturskolen, kulturlivet og frivilligheten, der skolens oppdrag og «den frie kunstens» rolle respekteres og anerkjennes.
- Etablere kommunale kulturforum med representanter fra barnehage, grunnopplæringen, kulturskolen og frivilligheten.

Kulturskolen må utvikles videre

Forslagsstillerne vil vise til at den rød-grønne regjeringen la vekt på at barn og unge skulle få tilgang til profesjonell kunst og kultur og muligheten til å kunne utvikle skapende evner. På bakgrunn av anbefalinger fra et eget oppnevnt kulturskoleutvalg ble det blant annet innført én gratis kulturskoletime i uka, slik at alle barn på 1.–4. trinn skulle inkluderes i kulturskolens tilbud. Norsk kulturskoleråd skulle bistå kommunene med utvikling av kulturskolene og utarbeide en ny rammeplan. For å sikre at alle barn fikk tilbud om en gratis kulturskoletime, varslet den rød-grønne regjeringen dessuten at tilbudet skulle lovfestes. Videre ble det i 2013 nedsatt en ekspertgruppe for ytterligere å styrke arbeidet med kunst og kultur for barn og unge i barnehage og skole. Dette ble gjort på bakgrunn av tiltak omtalt i Meld. St. 20 (2012–2013). Statusen for de estetiske fagene skulle vies oppmerksomhet og heves, blant annet med tilbud om videreutdanning i strategien Kompetanse for kvalitet. Ekspertgruppen leverte sin rapport, «Det muliges kunst», i april 2014, og forslagsstillerne mener denne bør være et viktig kunnskapsgrunnlag for å utvikle kulturskolen videre.

Deltakelsen i kulturskolen økte jevnt utover 2000-tallet, og i 2013 var det rundt 110 000 elever som hadde plass i kulturskolen. I 2019 er det 99 204 elever i kulturskolen, og nesten 21 000 barn står på venteliste. Disse tallene fra Grunnskolens Informasjonssystem (GSI) vi-

ser dessverre at elevtallet har gått nedover de siste årene. Forslagsstillerne er kritiske til at regjeringen Solberg ikke videreførte det arbeidet som forrige regjering igangsatte for å gjøre kulturskolen mer tilgjengelig for alle barn, uavhengig av familiens økonomi, og mener at ekspertutvalgets rapport viser at fjerningen av en gratis kulturskoletime og de statlige stimuleringsmidlene har vært svært uheldig.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen fremme en stortingsmelding som ivaretar kulturskolen som et eget skoleslag og sikrer alle barn, uavhengig av bosted og foreldres økonomi, tilgang til et likeverdig og godt kulturskoletilbud av høy kvalitet.
2. Stortinget ber regjeringen i den varslede stortingsmeldingen om kulturskolen fremme forslag til hvordan kulturskoletilbudet kan styrkes og videreutvikles, inkludert konkrete tiltak for å:
 - styrke kulturskolen som et skoleslag, for eksempel ved å forskriftsfeste en nasjonal rammeplan
 - sikre økt deltakelse og tilgjengelighet for alle barn, for eksempel ved å innføre makspris og gratis kulturskoletime
 - sikre gode rammevilkår, for eksempel ved å etablere en forutsigbar finansieringsordning og innføre søkbare stimuleringsmidler
 - styrke de praktiske og estetiske fagene i skolen gjennom et forsterket og systematisk samarbeid mellom grunnopplæringen og kulturskolen, for eksempel ved å legge til rette for flere kombinerte stillinger og innføre kompetansekrav for undervisning i praktiske og estetiske fag.
 - øke samarbeidet med frivilligheten, for eksempel ved å etablere kommunale kulturforum med representanter fra barnehagen, grunnopplæringen, kulturskolen og frivilligheten.

10. april 2019

Freddy André Øvstegård

Mona Fagerås

Karin Andersen